PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH

Katowice, dnia 18 listopada 2010r.

RKT – 61 – 02/10/AD

DECYZJA Nr RKT - 39/ 2010

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), § 2 pkt 4 i § 5 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887),

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, przeciwko Wyższej Szkole Humanitas z siedzibą w Sosnowcu,

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszające zbiorowe interesy konsumentów praktyki stosowane** przez Wyższą Szkołę Humanitas z siedzibą w Sosnowcu, **polegające na** stosowaniu we wzorze „Umowy" obowiązującym do 31 maja 2009r. postanowień wzorca umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.), których treść jest następująca:

1.„*Terminy wnoszenia innych opłat niż czesne i opłata rekrutacyjna, wpisowa oraz ich wysokość podają do wiadomości Studenta władze uczelni poprzez stosowne ogłoszenia rozmieszczone na tablicach informacyjnych Uczelni*",

2.„*Wysokość kary umownej wynosi 1 zł za każdy dzień zwłoki w płatnościach*",

3.„*Wszelkie spory rozstrzygać będzie właściwy miejscowo dla siedziby Uczelni Sąd*",

co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i **stwierdza się zaniechanie ich stosowania z dniem 1 czerwca 2009r.**

II. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną** przez Wyższą Szkołę Humanitas z siedzibą w Sosnowcu **polegającą na** naruszaniu obowiązku określania w umowach zawartych z konsumentami z wykorzystaniem wzoru „Umowy" obowiązującym do 31 maja 2009r. warunków odpłatności za studia, co jest niezgodne z art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 7, poz. 27 z późn. zm.), a poprzez to z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

III. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną** przez Wyższą Szkołę Humanitas z siedzibą w Sosnowcu, **polegającą na** stosowaniu we wzorze „Umowy" obowiązującym od 1 czerwca 2009r. postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.), którego treść jest następująca: „*Wszelkie spory mogące powstać na tle niniejszej umowy Strony będą się starały rozwiązać polubownie. W przypadku niemożności rozwiązania sporu na tej drodze Strony poddają taki spór pod rozstrzygnięcie sądu właściwego miejscowo dla Uczelni Sąd*", co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 25 stycznia 2010r.**

IV. Na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną** przez Wyższą Szkołę Humanitas z siedzibą w Sosnowcu, polegającą na naruszaniu obowiązku określania w umowach zawartych z konsumentami z wykorzystaniem wzoru „Umowy" obowiązującym od 1 czerwca 2009r. warunków odpłatności za studia, co jest niezgodne z art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 7, poz. 27 z późn. zm.), a poprzez to z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

V. Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000r., Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów **umarza się** wszczęte z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem podejmowania przez Wyższą Szkołę Humanitas z siedzibą w Sosnowcu bezprawnych działań noszących znamiona praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu w umowach zawieranych z konsumentami z wykorzystaniem wzoru „Umowy" obowiązującym od 1 czerwca 2009r. następującej regulacji:
„*Dodatkowe opłaty: (...)*
9) za wydanie duplikatu legitymacji studenckiej – 25,50 zł
10) za wydanie duplikatu indeksu – 6,00 zł (...)", która może być niezgodna z § 20 ust. 2 pkt. 1 i 3 w zw. z § 20 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1634 z późn. zm.), co może być niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, **jako bezprzedmiotowe**.

VI. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na Wyższą Szkołę Humanitas z siedzibą w Sosnowcu karę pieniężną w wysokości:
1. 11 392 zł (słownie: jedenastu tysięcy trzystu dziewięćdziesięciu dwóch złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I 1 – 3 i III sentencji niniejszej decyzji,
2. 35 053 zł (słownie: trzydziestu pięciu tysięcy pięćdziesięciu trzech złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie II i IV sentencji niniejszej decyzji.

VII. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 264 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciąża się Wyższą Szkołę Humanitas z siedzibą w Sosnowcu kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 36 zł (słownie: trzydziestu sześciu złotych) w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto bankowe Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej także Prezesem Urzędu) przeprowadzono postępowanie wyjaśniające (RKT-405-18/09/AD) w sprawie działalności Wyższej Szkoły Humanitas z siedzibą w Sosnowcu (zwanej dalej także Uczelnią lub Przedsiębiorcą), w toku którego ustalono, że w ramach swej działalności Uczelnia zawiera ze studentami (konsumentami) umowy o kształcenie (świadczenie usług edukacyjnych). Wstępna analiza działalności Uczelni dała podstawy do postawienia jej zarzutów określonych w pkt. I - V sentencji niniejszej decyzji, w związku z czym Postanowieniem nr 1 z dnia 14 stycznia 2010r. wszczęto z urzędu przedmiotowe postępowanie (dowód: karty nr 1 – 2). Postanowieniem nr 2 z tej samej daty (dowód: karta nr 4) zaliczono w poczet dowodów materiały zgromadzone w toku postępowania wyjaśniającego (dowód: karty nr 6 – 67).
Uczelnia wyraziła swe stanowisko w sprawie w pismach z dnia 25 stycznia 2010r. (dowód: karty nr 68 – 69), 8 lutego 2010r. (dowód: karta nr 80), 25 marca 2010r. (dowód: karta nr 93), 7 maja 2010r. (dowód: kart nr 108), 7 czerwca 2010r. (dowód: karta nr 134).
Dnia 8 października 2010r. zawiadomiono Uczelnię o zakończeniu zbierania materiału dowodowego (dowód: karta nr 154), a w wyznaczonym terminie Przedsiębiorca *nie/ skorzystał* z prawa do zapoznania się z nim.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. Działalność Uczelni

Wyższa Szkoła Humanitas z siedzibą w Sosnowcu działa na podstawie wpisu do rejestru uczelni niepublicznych i związków uczelni niepublicznych pod numerem 110 (dowód: karta nr 8). Z aktualnego odpisu z ww. rejestru wynika, że do ogólnego kierunku działalności Uczelni należy:
- kształcenie na poziomie studiów magisterskich na kierunku zarządzanie i marketing,
- prowadzenie wyższych studiów zawodowych na kierunku europeistyka,
- kształcenie na poziomie studiów magisterskich na kierunku administracja,
- prowadzenie wyższych studiów zawodowych na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna,
- prowadzenie wyższych studiów zawodowych na kierunku pedagogika,
- prowadzenie na Wydziale Administracji i Zarządzania studiów pierwszego stopnia na kierunku politologia,
- prowadzenie na Wydziale Nauk Humanistycznych studiów pierwszego stopnia na kierunku filologia.

Uczelnia zawiera z konsumentami umowy o kształcenie (o świadczenie usług edukacyjnych) z wykorzystaniem wzoru umowy, przy czym do 31 maja 2009r. w obrocie pozostawał wzór umowy obowiązujący od 1 czerwca 2007r. (dowód: karta nr 47), natomiast od 1 czerwca 2009r. przy zawieraniu umów z konsumentami Uczelnia wykorzystuje wzór umowy stanowiący załącznik do zarządzenia Kanclerza WSH (dowód: karta nr 7).
W piśmie z dnia 12 listopada 2009r. Uczelnia zaznaczyła, że planuje zmianę umów zawartych z wykorzystaniem pierwszego z wymienionych wzorców, tak aby ich treść dopasować do aktualnie obowiązującego wzoru (dowód: karta nr 7).

2. Treść wzorca umowy stosowanego do 31 maja 2009r. oraz umów zawartych z jego wykorzystaniem

Wzór umowy obowiązujący do 31 maja 2009r. obejmuje następujące postanowienia:
- § 8 „*Terminy wnoszenia innych opłat niż czesne i opłata rekrutacyjna, wpisowa oraz ich wysokość podają do wiadomości Studenta władze uczelni poprzez stosowne ogłoszenia rozmieszczone na tablicach informacyjnych Uczelni*”,
- § 9 ust. 2 „*Wysokość kary umownej wynosi 1 zł za każdy dzień zwłoki w płatnościach*”,
- § 12 „*Wszelkie spory rozstrzygać będzie właściwy miejscowo dla siedziby Uczelni Sąd*” (dowód: karta nr 9, 13, 19, 23, 27, 31).

Identyczne regulacje zostały zamieszczone w umowach faktycznie zawartych z konsumentami (dowód: karty nr 10 – 12, 14 – 18, 20 – 22, 24 – 26, 28 – 30, 32 – 34).

W umowach zawartych z wykorzystaniem wzorca obowiązującego do końca maja 2009r. odnośnie finansowych warunków studiowania Uczelnia podawała następujące informacje:
§ 2
ust. 1: „*Obowiązkiem Studenta jest przestrzeganie regulaminów Uczelni i wnoszenie opłat*”,
ust. 3: „*Opłatami o których mowa w ust. 1 są opłaty: rekrutacyjna, wpisowa, czesne oraz inne opłaty wynikające z wewnętrznych aktów prawnych Uczelni*”.

§ 3: „*Warunkiem przyjęcia w poczet studentów uczelni jest uiszczenie jednorazowej opłaty rekrutacyjnej w wysokości 120,00 zł, jednorazowej opłaty wpisowej w wysokości 400,00 zł oraz pierwszej raty czesnego*”.

§ 4
ust. 1 *Student zobowiązany jest do wnoszenia opłat czesnego w aktualnie obowiązującej wysokości ustalonej decyzją Kanclerza.*
ust. 2 *Płatność czesnego rozłożona jest następująco:*
Semestr I – 1 rata płatna przy zapisie, 2 rata do 10 października, 3 rata do 10 listopada, 4 rata do 10 grudnia, 5 rata do 10 stycznia kolejnego roku.
Semestr II, IV – student opłaca w pięciu ratach: 1 rata do 10 lutego, 2 rata do 10 marca, 3 rata do 10 kwietnia, 4 rata do 10 maja, 5 rata do 10 czerwca.
Semestr III – student opłaca w pięciu ratach: 1 rata płatna do 10 września, 2 rata do 10 października, 4 rata do 10 grudnia, 5 rata do 10 stycznia kolejnego roku”.

§ 5
ust. 1: „*Student zobowiązany jest do wnoszenia opłaty wakacyjnej za okres pomiędzy zakończeniem zajęć dydaktycznych w danym semestrze a rozpoczęciem ich w kolejnym.*
ust. 2 *Wysokość opłaty wakacyjnej wynosi 300 zł, płatne do 31 lipca kolejnego roku*”.

§ 6: „*W okresie korzystania z urlopu dziekańskiego student wnosi opłatę z tytułu czesnego w kwocie 1/3 aktualnie obowiązującej wysokości tej opłaty. Inne opłaty wnoszone są w pełnej wysokości*".

§ 7
ust. 1 „*Wysokość opłat z tytułu świadczeń dodatkowych wynosi:*
a) za zaliczenie poprawkowe- 35,00 zł
b) za egzamin poprawkowy – 35,00 zł
c) za egzamin komisyjny – 200,00 zł
d) za wpis warunkowy – 200,00 zł
ust. 2 *Wysokość wskazanych opłat może ulec zmianie w trybie przewidzianym w § 8*".

W toku niniejszego postępowania Uczelnia wyjaśniła, że wysokość obowiązujących opłat wynika z zarządzeń Kanclerza (dowód: karty nr 47 – 48, 64 - 67).

Odpowiadając na zawiadomienie o wszczęciu niniejszego postępowania Uczelnia wskazała, że dostrzegła mankamenty wzorca stosowanego przez nią do 31 maja 2009r., w związku z czym podjęła decyzję o wprowadzeniu nowego wzoru. Uczelnia oświadczyła również, że podjęła decyzję o aneksowaniu umów zawartych z wykorzystaniem „starego" wzorca, co miałoby nastąpić do 15 lutego 2010r. (dowód: karty nr 68 i 80). Aneksowanie rozważanych umów znalazło swe oparcie w Zarządzeniu Kanclerza WSH nr K / 04 / 2009 z dnia 31 maja 2009r. (dowód: karty nr 94 – 98).

W załączeniu do pisma z dnia 8 lutego 2010r. Uczelnia przesłała wzór aneksu (dowód: karty nr 84 – 87), którego analiza wykazała, że w zamieszczonym w nim § 2 wymieniono wszystkie opłaty, do wniesienia których student jest zobowiązany w związku z pobieraną przez niego nauką w Uczelni, do których zaliczono: opłatę rekrutacyjną, czesne, opłatę wakacyjną, opłatę za pierwsze i drugie zaliczenie poprawkowe z danego przedmiotu, opłatę za pierwszy i drugi egzamin poprawkowy z danego przedmiotu, opłatę za wpis warunkowy z danego przedmiotu, opłatę za zorganizowanie egzaminu komisyjnego, opłatę za egzamin dyplomowy, opłatę za egzamin magisterski, opłatę związaną z korzystaniem przez studenta z urlopu dziekańskiego, opłatę z tytułu nieterminowego złożenia indeksu po zakończeniu sesji, opłatę z tytułu różnic programowych dla studentów studiów II stopnia. W załączniku nr 1 (dowód: karta nr 88) stanowiącym integralną część wzoru umowy podano wysokość ww. opłat. W załączniku tym określono także terminy wpłaty czesnego oraz opłaty wakacyjnej, natomiast odnośnie pozostałych opłat nie wskazano terminów ich zapłaty.
Rozważany wzór umowy nie obejmuje wyżej cytowanych postanowień pochodzących uprzednio z § 8, 9 ust. 2 oraz 12.

3. <u>Treść wzorca umowy obowiązującego od 1 czerwca 2009r. oraz umów zawartych z jego wykorzystaniem</u>

Wzór obowiązujący od 1 czerwca 2009r. zastąpił wzór obowiązujący wcześniej, stąd data jego wprowadzenia do obrotu jest datą zaprzestania stosowania wzorca z 2007r.

We wzorze umowy stosowanym od 1 czerwca 2009r. (dowód: karta nr 41 - 45) zawarto następujące postanowienia:
§ 9: „*Wszelkie spory mogące powstać na tle niniejszej umowy Strony będą się starały rozwiązać polubownie. W przypadku niemożności rozwiązania sporu na tej drodze Strony poddają taki spór pod rozstrzygnięcie sądu właściwego miejscowo dla Uczelni Sąd*".

Załącznik nr 1 do umowy: „*Dodatkowe opłaty: (...)*
9) za wydanie duplikatu legitymacji studenckiej – 25,50 zł
10) za wydanie duplikatu indeksu – 6,00 zł (...)”.

Okoliczność stosowania ww. postanowień w umowach z konsumentami udokumentowano gromadząc umowy faktycznie zawarte z jego wykorzystaniem (dowód: karty nr 35 – 40, 72 - 77).

W umowach zawieranych od 1 czerwca 2009r. nie wskazuje się wysokości opłaty za wydanie legitymacji studenckiej, bądź legitymacji elektronicznej, ani opłaty za wydanie indeksu. W umowach tych nie wskazuje się również terminów zapłaty poszczególnych opłat za wyjątkiem czesnego i opłaty wakacyjnej.

W § 2 wzoru umowy obowiązującego od 1 czerwca 2009r. oraz umów zawartych z jego wykorzystaniem wymieniono rodzaje opłat, do wnoszenia których studenci są zobowiązani, podając, że są to następujące opłaty:
- wpisowe,
- opłata rekrutacyjna,
- czesne,
- opłata wakacyjna,
- opłata za pierwsze i drugie zaliczenie poprawkowe z danego przedmiotu,
- opłata za pierwszy i drugi egzamin poprawkowy z danego przedmiotu,
- opłata za wpis warunkowy z danego przedmiotu,
- opłata za zorganizowanie egzaminu komisyjnego,
- opłata za egzamin dyplomowy,
- opłata za egzamin magisterski,
- opłata związaną z korzystaniem przez studenta z urlopu dziekańskiego,
- opłata z tytułu nieterminowego złożenia indeksu po zakończeniu sesji.

W załączniku nr 1, stanowiącym integralną część umowy, wymienia się ponadto następujące opłaty dodatkowe:
- opłatę za wydanie duplikatu legitymacji studenckiej,
- opłatę za wydanie duplikatu indeksu,
- opłatę za przeniesienie ze studiów stacjonarnych na niestacjonarne.

Ustosunkowując się do zawiadomienia o wszczęciu niniejszego postępowania Uczelnia oświadczyła, że brak w umowach zapisu o należnych opłatach za wydanie legitymacji i indeksu oznacza, że nie pobiera ona takich opłat. Koszty te są natomiast zawarte w opłacie rekrutacyjnej (dowód: karta nr 68).

Odnośnie opłaty za wydanie duplikatu indeksu Uczelnia zwróciła uwagę, że jej wysokość jest zgodna z przepisami rozporządzenia normującego te kwestie. Jeśli natomiast chodzi o opłatę za wydanie duplikatu legitymacji studenckiej w kwocie 25,50 zł, to odnosi się ona do elektronicznej legitymacji studenckiej, wobec czego również i ta opłata jest zgodna z normującym te kwestie rozporządzeniem. Uczelnia wyjaśniła, że wydaje tylko legitymacje elektroniczne oraz oświadczyła, że niezwłocznie usunie zaistniałą nieścisłość z umów (dowód: karty nr 68 – 69).

Uczelnia wyjaśniła odnośnie postanowienia normującego właściwość sądu w razie zaistnienia sporu pomiędzy nią a studentem, iż wprowadzając to postanowienie kierowała się w tym

zakresie praktyką oraz brzmieniem art. 34 K.p.c. Z uwagi jednak na zaistniałe w niniejszym zakresie wątpliwości Uczelnia poinformowała o zamiarze dokonania zmian w stosowanym przez nią wzorze. Oświadczyła ona przy tym, że postanowienie zakwestionowane zastąpi następującą regulacją: „*Wszelkie spory mogące powstać na tle niniejszej umowy Strony będą się starały rozwiązać polubownie. W przypadku niemożności rozwiązania sporu na tej drodze Strony poddają taki spór pod rozstrzygnięcie sądu właściwego w trybie przepisów o postępowaniu cywilnym*" (dowód: karty nr 69 i 80).

W załączeniu do pisma z 8 lutego 2010r. Uczelnia przesłała wzór aneksu, który miałby być wykorzystywany przy zmianie umów zawartych z wykorzystaniem wzoru stosowanego od 1 czerwca 2009r. ze zmianą dotyczącą klauzuli prorogacyjnej (dowód: karty nr 88 – 89). Dokument ten zaczął obowiązywać dnia 25 stycznia 2010r. na mocy Zarządzenia Kanclerza WSH nr K / 02 / 2010 z tej samej daty (dowód: karta nr 99).

Analiza ww. wzoru aneksu wykazała, że na jego mocy miałoby dojść do wyeliminowania kwestionowanej klauzuli prorogacyjnej z umów i do zastąpienia jej wyżej cytowanym postanowieniem. Na jego mocy miałoby dojść także do zawarcia w umowach postanowienia, zgodnie z którym za wydanie duplikatu elektronicznej legitymacji studenckiej pobiera się opłatę 22,50 zł (dowód: karta nr 100).

4. Aneksowanie umów

W piśmie z dnia 25 marca 2010r. (dowód: karta nr 93) Uczelnia poinformowała, że wszystkie aneksy do umów zawartych do 31 maja 2009r. zostały już przygotowane i podpisane przez jej Kanclerza. Aby procedura zmiany umów była jak najmniej uciążliwa dla studentów, Uczelnia połączyła ją z oddawaniem studentom indeksów po sesji, wobec czego procedura ta powinna zakończyć się do końca kwietnia 2010r.

W piśmie z dnia 7 maja 2010r. (dowód: karta nr 108) Uczelnia potwierdziła natomiast, że aneksy do wszystkich umów zostały przez nią przygotowane, jednakże z uwagi na konieczność odwołania zajęć z uwagi na żałobę narodową termin podpisywania aneksów przedłużył się w stosunku do wcześniej zakładanego. Uczelnia przedstawiła jednak nowy harmonogram, zgodnie z którym aneksy do umów powinny być przez konsumentów podpisane najpóźniej do 22 maja 2010r. Bez względu na to konsumenci zostali jednak poinformowani o konieczności podpisania rzeczonych aneksów oraz poproszeni o stawienie się w Uczelni celem dopełnienia formalności. Okoliczność, że Przedsiębiorca faktycznie zawiera aneksy została udokumentowana w ten sposób, że przedstawił on przykładowe dokumenty tego typu (dowód: karty nr 109 – 129).

W piśmie z dnia 7 czerwca 2010r. (dowód: karta nr 134) Uczelnia wskazała, że proces wymiany dotyczy ogółem 3296 mów, z czego do 2535 z nich podpisano już aneksy. Pozostałe zostały przez Uczelnię przygotowane, a konsumenci (studenci) byli wielokrotnie wzywani do stawienia się w Uczelni celem ich podpisania. W sytuacji, gdy do dnia 13 czerwca 2010r. pozostałe aneksy nie zostaną podpisane, Przedsiębiorca zastrzegł, że zostaną one przesłane konsumentom drogą pocztową.

W piśmie z dnia 8 września 2010r. (dowód: karta nr 151) Uczelnia poinformowała, że podpisała 1952 aneksów do umów zawartych w terminie do 31 maja 2009r., natomiast pozostałych 216 przesłała drogą pocztową.

W tym samym piśmie wskazała ona, że podpisała 1020 aneksów do umów zawartych według wzoru obowiązującego od 1 czerwca 2009r., a pozostałych 70 przesłała drogą pocztową.

5. Przychód

W 2009r. Uczelnia osiągnęła przychód w wysokości 19 474 100 zł (słownie: dziewiętnastu milionów czterystu siedemdziesięciu czterech tysięcy stu złotych, dowód: karty nr 135 – 138).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Działania oparte na przepisach niniejszej ustawy są zatem podejmowane w interesie publicznym, w celu ochrony interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek do uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy oceniane działania godzą w interesy ogólnospołeczne i dotykają szerokiego kręgu uczestników rynku i poprzez to powodują zaburzenia w jego prawidłowym funkcjonowaniu. Do naruszenia interesu publicznego dochodzi, gdy skutki określonych działań mają charakter powszechny, dotykają wszystkich potencjalnych podmiotów na danym rynku[1].
Z uwagi na to, że w niniejszej sprawie przedmiotowa przesłanka została spełniona, istniała możliwość poddania zachowania Przedsiębiorcy dalszej ocenie pod kątem stosowania przez niego praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Na mocy art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Aby można było stwierdzić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów muszą kumulatywnie zostać spełnione następujące przesłanki:
- oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- praktyka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów,
- praktyka musi być bezprawna.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, natomiast stosownie do art. 4 pkt 1 lit. a tej ustawy przez przedsiębiorcę rozumie się także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizująca lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej

[1] Konrad Kohutek w: „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz", Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008r., strona 47

Uczelnia wyższa może być stroną postępowania administracyjnego dotyczącego stosowania przez nią praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, gdyż przysługuje jej status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Stanowisko takie znajduje oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 3 lipca 2003r. (III CZP 38/03) stwierdził, że uczelnia niepaństwowa może być uznana za przedsiębiorcę. Sąd Najwyższy orzekł, że „*Odpłatne i systematyczne wykonywanie zajęć dydaktycznych jest wykonywaniem przez osobę prawną we własnym imieniu, zawodowo działalności usługowej w sposób zorganizowany i ciągły. Działalność taka, wykonywana przez uprawnionych pracowników uczelni, charakteryzuje się profesjonalnym charakterem, jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania, jest działaniem wykonywanym na własny rachunek uczelni, jako odrębnej osoby prawnej, a nie na rachunek jej założyciela, a ponadto charakteryzuje się niewątpliwie powtarzalnością działań i uczestnictwem w obrocie gospodarczym*". W wyroku z dnia 7 kwietnia 2004r. (sygn. akt III SK 22/2004) Sąd Najwyższy wskazał natomiast, że sama ustawa z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów zdefiniowała na użytek tej ustawy - pojęcie *„przedsiębiorcy"* bardzo szeroko, obejmując nim, oprócz podmiotów definiowanych jako przedsiębiorcy w innych ustawach (np. w Kodeksie cywilnym) także podmioty, których działalność nie kojarzy się z typową działalnością gospodarczą. Sąd Najwyższy stwierdził, że studenci, którzy korzystają z usług szkoły wyższej niepublicznej odpłatnie, stosownie do zawieranych w tym zakresie umów, są konsumentami w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Orzeczenia te zapadły przed wejściem w życie aktualnie obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, niemniej jednak pozostają one aktualne także w obecnym stanie prawnym.
W świetle powyższego nie ulega wątpliwości, że Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu posiada przymiot przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a tym samym może być stroną niniejszego postępowania oraz adresatem przedmiotowej decyzji.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowych interesów konsumentów, stąd przy ustalaniu jego treści należy odwołać się do orzecznictwa sądowego. Pojęcie zbiorowych interesów konsumentów zostało szeroko omówione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10. 04. 2008r. (sygn. akt III SK 27/07). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podał, iż gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „*zbiorowego interesu konsumentów*" nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka przedsiębiorcy skierowana jest do „*nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów*". Wystarczające powinno być w jego ocenie ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium.
Sąd Najwyższy orzekł też, że „*praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy*".

Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów jest konieczne, aby działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do pewnego nieoznaczonego kręgu podmiotów. Działanie to jest zatem w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów i zagraża ono przynajmniej potencjalnie każdemu z członków zbiorowości konsumentów[2].
Zachowania Przedsiębiorcy rozważane w pkt. I – V niniejszej decyzji dotyczą interesów zbiorowych, interesu publicznego. Oceniane zachowania przedsiębiorcy dotyczą bowiem szerokiego kręgu najsłabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci. Dotyczą one wszystkich tych osób, które zawarły z nim umowy o kształcenie, jak i zagrażały interesom wszystkich jego potencjalnych kontrahentów. Rozważane działania godzą lub mogły godzić w zbiorowe interesy konsumentów. Stanowią one też zakazane prawem praktyki, gdyż podejmowano je w sposób powtarzalny.

Bezprawność działań

Kolejną przesłanką, która musi zostać spełniona, aby było możliwe stwierdzenie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest bezprawność rozważanego zachowania. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może być takie zachowanie przedsiębiorcy, które jako sprzeczne z ustawą szczególną można zaklasyfikować, jako niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i jedno z zachowań przykładowo wymienionych w art. 24 ust. 2 pkt. 1 – 3 ww. ustawy.

Dodać należy, że zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ustawa ta reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli praktyki te wywołują lub mogą wywoływać skutki na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej. Dla stwierdzenia, że dana praktyka jest niezgodna z art. 24 ww. ustawy wystarczające jest zatem wykazanie, że potencjalnie istniało zagrożenie naruszenia interesów konsumentów np. wskutek zastosowania określonego postanowienia w umowach z konsumentami w przypadku zaistnienia określonych okoliczności i nie jest konieczne faktyczne wystąpienie negatywnego skutku w praktyce. Oznacza to, że wystarczy np. samo zawarcie we wzorcu niezgodnej z prawem regulacji.

Ad I

W pkt. I niniejszej decyzji zostały poddane ocenie praktyki polegające na stosowaniu przez Wyższą Szkołę Humanitas we wzorze „Umowy" obowiązującym do 31 maja 2009r. postanowień wzorca umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479 [45] ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.), których treść jest następująca:
1. „*Terminy wnoszenia innych opłat niż czesne i opłata rekrutacyjna, wpisowa oraz ich wysokość podają do wiadomości Studenta władze uczelni poprzez stosowne ogłoszenia rozmieszczone na tablicach informacyjnych Uczelni*",
2. „*Wysokość kary umownej wynosi 1 zł za każdy dzień zwłoki w płatnościach*",
3. „*Wszelkie spory rozstrzygać będzie właściwy miejscowo dla siedziby Uczelni Sąd*", co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

[2] „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów – Komentarz", pod red. Cezarego Banasińskiego i Eugeniusza Piontka, Lexis Nexis Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009r., Wydanie 1, str. 398

W tym miejscu należy wyjaśnić, że Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też nie (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 grudnia 2003r. w sprawie o sygn. akt III CZP 95/03, Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 29 września 2005r. w sprawie o sygn. akt VI ACa 381/05, Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. w sprawie o sygn. akt VI ACa 760/05). Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej także SOKiK) wyrażonym w wyroku z dnia 25 maja 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), dla uznania, iż określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame. Trafność wyżej opisanego stanowiska potwierdził również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06).
Przyjęcie zasady formalnej jawności rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone oznacza, że od chwili wpisania do niego określonego postanowienia zakazane jest stosowanie tożsamych postanowień w obrocie konsumenckim i nikt nie może zasłaniać się nieznajomością dokonanych wpisów. Rejestr postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone jest prowadzony przez Prezesa Urzędu. Rejestr ten jest powszechnie dostępny w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu. Powyższe uzasadnia stwierdzenie, że przedsiębiorca był z mocy prawa zobowiązany do powstrzymania się od stosowania ww. postanowień, które uznano za tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru.

1. W niniejszym postępowaniu postawiono Uczelni zarzut stosowania niezgodnej z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyki polegającej na stosowaniu w obrocie konsumenckim następującej klauzuli: „*Terminy wnoszenia innych opłat niż czesne i opłata rekrutacyjna, wpisowa oraz ich wysokość podają do wiadomości Studenta władze uczelni poprzez stosowne ogłoszenia rozmieszczone na tablicach informacyjnych Uczelni*”.

Ww. postanowienie uznano za tożsame z następującą klauzulą wpisaną do rejestru na mocy wyroku SOKiK z dnia 05. 09. 2006r. (sygn. akt XVII Amc 120/05) pod numerem 1287: „*Zarządzenia, o których mowa w § 1 ust. 2 o treści - nauka w Uczelni jest odpłatna, szczegółowe regulacje dotyczące opłat określają zarządzenia Kanclerza WSDG - podaje się do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na tablicach ogłoszeniowych Uczelni”*.

W uzasadnieniu do niniejszego wyroku SOKiK stwierdził, że umowy zawierane między szkołą i studentami mają charakter umów konsumenckich i nie są zawierane w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego, a tym samym konieczne jest doręczenie wzorca umowy konsumentowi, natomiast podawanie do wiadomości publicznej informacji o wysokości opłat poprzez wywieszenie ogłoszenia nie czyni zadość temu obowiązkowi. W tych okolicznościach ww. regulacja została uznana za niezgodną z art. 384 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm., zwanej dalej także K.c.) w zw. z art. 384^1 oraz z art. 385^1 § 1 K.c., jako godząca w takie dobre obyczaje, jak rzetelne traktowanie konsumenta, szacunek, zaufanie stron i rażąco naruszająca interesy konsumenta poprzez jego niedoinformowanie oraz uciążliwość ustaleń.

Na mocy obu porównywanych postanowień zastrzeżono, że zasady odpłatności za świadczone przez uczelnie usługi edukacyjne mają być podawane do publicznej wiadomości przez wywieszenie ogłoszeń, przy czym konsumenci nie są w żaden sposób indywidualnie informowani o wprowadzanych zmianach, ani też zmiany w niniejszym zakresie nie wymagają wprowadzenia modyfikacji umów. Stąd też, pomimo różnic redakcyjnych, postanowienia te należało uznać za tożsame. Mając na względzie powyższe, jak i okoliczność, że w niniejszej sprawie wskutek stosowania postanowienia tożsamego z klauzulą wpisaną do rejestru, doszło do naruszenia przez przedsiębiorcę zbiorowych interesów konsumentów, należało orzec o naruszeniu art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku niniejszego postępowania administracyjnego Uczelnia poinformowała o zaprzestaniu stosowania wzorca umowy, z którego pochodziło kwestionowane w tym punkcie decyzji postanowienie. Przedmiotowy wzorzec nie był stosowany od 1 czerwca 2009r., wobec czego należało stwierdzić, iż z tym dniem doszło do zaniechania stosowania praktyki opisanej w pkt. I 1 niniejszej decyzji.

Oprócz powyżej opisanych działań Uczelnia opracowała wzór aneksu do umów zawartych z wykorzystaniem wzorca obejmującego kwestionowane postanowienie i do czasu zakończenia niniejszego postępowania przygotowała stosowne aneksy do wszystkich wiążących ją umów oraz wezwała studentów do stawienia się w jej siedzibie celem ich podpisania.

2. W niniejszym postępowaniu postawiono Uczelni również zarzut stosowania praktyki polegającej na stosowaniu w obowiązującym do 31 maja 2009r. wzorze umowy postanowienia o treści: „*Wysokość kary umownej wynosi 1 zł za każdy dzień zwłoki w płatnościach*”, co zostało uznane za niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ww. postanowienie uznano za tożsame z następującą klauzulą wpisaną do rejestru pod numerem 1016 uznaną za niedozwoloną na mocy wyroku SOKiK z dnia 21. 11. 2006r. (sygn. akt XVII AmC 135/05): „*W przypadku nie wywiązywania się słuchacza z warunków określonych w § 4 pkt 1 dot. terminu płatności Szkoła może obciążyć słuchacza opłatą w wysokości 1 PLN za każdy dzień zwłoki do momentu dokonania zaległej wpłaty*”.

Na mocy obu porównywanych postanowień przedsiębiorcy świadczący usługi edukacyjne zastrzegli, że w przypadku zwłoki konsumenta w spełnieniu przez niego należnego świadczenia pieniężnego jest on dodatkowo zobowiązany do zapłaty 1 zł za każdy dzień zwłoki. Skutek zastosowania obu porównywanych postanowień jest tożsamy, pomimo zaistniałych różnic redakcyjnych. Dla oceny rozważanej kwestii nie jest jednak istotne, że w postanowieniu kwestionowanym w niniejszej sprawie Uczelnia posłużyła się terminem „kara umowna”. Dla oceny stosowanej instytucji nie ma bowiem znaczenia użyta względem niej nazwa, lecz istotne jest to, jaka jest jej istota i jak ona funkcjonuje.
W obu porównywanych postanowieniach nałożono na konsumentów znaczne obciążenia finansowe, określone nominalnie, a nie procentowo, jak to powinno się czynić w przypadku określania sankcji przewidywanych na wypadek niespełnienia zobowiązania pieniężnego.
Z ww. względów należało stwierdzić, że porównywane postanowienia są tożsame, a stosujące je przedsiębiorcy godzili w interesy konsumentów. W tych okolicznościach stwierdzić

należało, że Uczelnia dopuściła się naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z zaprzestaniem stosowania z dniem 1 czerwca 2009r. przez Uczelnię wzorca umowy, z którego pochodziło kwestionowane w tym punkcie decyzji postanowienie, należało stwierdzić, iż z tym dniem doszło do zaniechania stosowania praktyki opisanej w pkt. I 2 niniejszej decyzji.

Oprócz powyżej opisanych działań Uczelnia opracowała ponadto wzór aneksu do umów zawartych z wykorzystaniem wzorca obejmującego kwestionowane postanowienie i do czasu zakończenia niniejszego postępowania przygotowała stosowne aneksy do wszystkich wiążących ją umów oraz wezwała studentów do stawienia się w jej siedzibie celem ich podpisania.

3. W ramach niniejszego postępowania rozważono ponadto zarzut stosowania przez Uczelnię praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na stosowaniu w obowiązującym do 31 maja 2009r. wzorze umowy postanowienia o treści: „*Wszelkie spory rozstrzygać będzie właściwy miejscowo dla siedziby Uczelni Sąd*", co uznano za niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Powyżej przytoczona klauzula została w toku niniejszego postępowania uznana za tożsamą z postanowieniem wpisanym do rejestru pod numerem 801 na mocy wyroku SOKiK z dnia 3 sierpnia 2006r. (sygn. akt XVII Amc 176/05), którego treść jest następująca: „*W przypadku nie dojścia przez strony do porozumienia, sądem właściwym do rozstrzygnięcia wszelkich sporów będzie Sąd właściwy dla siedziby Uniwersyteckiej Szkoły Kształcenia Indywidualnego*".

W obu porównywanych postanowieniach instytucje świadczące usługi edukacyjne zastrzegły, iż sądem właściwym do rozstrzygania ewentualnych sporów sądowych będzie sąd wyznaczony według miejsca ich siedziby.

Do rozstrzygania sporów pomiędzy stronami umów, zgodnie z art. 27 ustawy Kodeks postępowania cywilnego, właściwy jest sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania. Na mocy art. 27 K.p.c. jest to więc sąd właściwy ze względu na siedzibę przedsiębiorcy lub miejsce zamieszkania konsumenta. Stosownie do art. 34 K.p.c. w związku z art. 31 K.p.c. właściwy może jednak być także sąd wyznaczony według miejsca wykonania umowy. W rozpatrywanej sprawie, pomimo istnienia ww. regulacji, zastrzeżono, iż spory mogą być rozstrzygane wyłącznie przez jeden sąd, a mianowicie przez sąd wyznaczony według miejsca siedziby Uczelni. Skutkiem tego jest ograniczenie możliwości wyboru sądu, przed którym może być rozstrzygnięta konkretna sprawa, co jest dla konsumentów niekorzystne z uwagi na to, że w przypadku zaistnienia konfliktu, na podstawie kwestionowanej klauzuli mógłby on zostać rozwiązany jedynie przed sądem, który mógł być zlokalizowany daleko od ich miejsca zamieszkania, natomiast nie mógłby być rozstrzygany przez sąd dla nich najbliższy.

W świetle powyżej przedstawionych okoliczności stwierdzić należało, że Uczelnia stosuje klauzulę tożsamą ze wpisaną do rejestru, czym godzi w zbiorowe interesy konsumentów, co z kolei stanowi czyn niezgodny z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku przedmiotowego postępowania ustalono, że z dniem 1 czerwca 2009r. Uczelnia zaprzestała stosowania w obrocie konsumenckim wzorca umowy, z którego pochodziła kwestionowana klauzula. W związku z tym należało orzec, iż z tą datą doszło do zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów ocenianej w punkcie I 3 niniejszej decyzji.

Oprócz powyżej opisanych działań Uczelnia opracowała wzór aneksu do umów zawartych z wykorzystaniem wzorca obejmującego kwestionowane postanowienie i do czasu zakończenia niniejszego postępowania przygotowała stosowne aneksy do wszystkich wiążących ją umów oraz wezwała studentów do stawienia się w jej siedzibie celem ich podpisania.

Ad II

W pkt. II niniejszej decyzji stwierdzono, że Uczelnia dopuściła się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na naruszaniu obowiązku określania w umowach zawartych z konsumentami z wykorzystaniem wzoru „Umowy" obowiązującym do 31 maja 2009r. warunków odpłatności za studia, co jest niezgodne z art. 160 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, a poprzez to z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Konkluzja taka wynika z tego, iż w umowach zawartych z wykorzystaniem wzorca obowiązującego do dnia 31 maja 2009r. Uczelnia jedynie ogólnie wskazywała, iż wnoszenie opłat należy do obowiązków studenta, wymieniając jedynie przykładowo najważniejsze z opłat (opłatę rekrutacyjną, wpisową i czesne), a w pozostałym zakresie odsyłając do wewnętrznych aktów prawnych obowiązujących w Uczelni (§ 2).
W umowach tych określono wysokość opłaty rekrutacyjnej i wpisowej oraz podano, iż do ich wpłaty musi dojść przed przyjęciem konsumenta w poczet studentów. W dalszej części określono natomiast terminy wpłat poszczególnych rat czesnego, nie określając jednak ich wysokości (§ 4). Uczelnia poinformowała przy tym, że wysokości te są określane w zarządzeniach Kanclerza (dowód: karty nr 47 – 48, 64 - 67).

Odnośnie opłat z tytułu świadczeń dodatkowych, tj. za zaliczenie poprawkowe, egzamin poprawkowy, egzamin komisyjny i wpis warunkowy podano wprawdzie ich wysokości, lecz nie określono terminów spełnienia niniejszych świadczeń (§ 7).

Stosownie do art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym „*Warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta między uczelnią a studentem w formie pisemnej*". Z tego wynika więc obowiązek formułowania warunków finansowych studiowania w umowie. Aby regulacja umowna w rozważanym zakresie była pełna Uczelnia powinna wskazać w umowie rodzaj należnej opłaty, jej wysokość oraz termin zapłaty. Konieczność wskazania rodzaju i wysokości opłaty nie powinna budzić żadnych wątpliwości. Jeśli natomiast chodzi o termin spełnienia świadczenia, to konieczność jego określenia wynika z tego, że tylko zapewnienie dostępu do szczegółowej regulacji w tym zakresie pozwoli konsumentom na prawidłowe spełnienie nałożonego na nich obowiązku. Skoro bowiem nieterminowa realizacja zobowiązania może wywoływać negatywne konsekwencje z rozwiązaniem umowy włącznie, to pod warunkami odpłatności należy rozumieć także termin realizacji umowy przez konsumenta.

Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy wskazuje na fakt, iż Uczelnia nie realizowała ciążącego na niej z mocy art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym obowiązku w sposób pełny, a tym samym prawidłowy. Zawarte przez nią umowy z

wykorzystaniem wzorca obowiązującego do 31 maja 2009r. nie obejmowały mianowicie unormowań na temat wysokości czesnego oraz terminów spełnienia świadczeń pieniężnych dotyczących świadczeń dodatkowych, czyli zaliczenia poprawkowego, egzaminu poprawkowego, egzaminu komisyjnego i wpisu warunkowego.
Mając na względzie bezprawność rozważanego zachowania Uczelni oraz spełnienie przesłanki, zgodnie z którą niniejsza praktyka Przedsiębiorcy godzi w zbiorowe interesy konsumentów, orzec należało, że w sprawie tej doszło do naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku niniejszego postępowania Uczelnia poinformowała o opracowaniu wzoru aneksu do umów zawartych z wykorzystaniem wzorca obowiązującego do 31 maja 2009r., a w załączeniu do pisma z dnia 8 lutego 2010r. Uczelnia przesłała przedmiotowy wzór (dowód: karty nr 84 – 87), którego analiza wykazała, że w zamieszczonym w nim § 2 wymieniono wszystkie opłaty, do wniesienia których student jest zobowiązany w związku z pobieraną przez niego nauką w Uczelni. W załączniku nr 1 (dowód: karta nr 88) stanowiącym integralną część wzoru umowy podano wysokość ww. opłat. W załączniku tym określono także terminy wpłaty poszczególnych rat czesnego, natomiast odnośnie pozostałych opłat nie wskazano terminów ich zapłaty. Ostatnia z przytoczonych okoliczności zdecydowała o tym, że nie było możliwości stwierdzenie zaniechania stosowania przez Uczelnię zarzucanej jej praktyki rozważanej w niniejszym punkcie decyzji. Wobec braku uregulowań na temat terminów zapłaty poszczególnych należności stwierdzić należało, że Uczelnia, pomimo przygotowania aneksów do wszystkich wiążących jej umów zawartych z wykorzystaniem wzorca obowiązującego do 31 maja 2009r. i ich podpisania lub przekazania konsumentom, nie spełniła obowiązku określonego w art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym w należyty sposób.

W świetle przedstawionych okoliczności niniejszej sprawy należało orzec, jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

Ad III

Kolejna z praktyk, której dotyczył zarzut postawiony w ramach niniejszego postępowania, to praktyka polegająca na stosowaniu we wzorze „Umowy" obowiązującym od 1 czerwca 2009r. postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479 [45] ustawy Kodeks postępowania cywilnego, którego treść jest następująca: „*Wszelkie spory mogące powstać na tle niniejszej umowy Strony będą się starały rozwiązać polubownie. W przypadku niemożności rozwiązania sporu na tej drodze Strony poddają taki spór pod rozstrzygnięcie sądu właściwego miejscowo dla Uczelni Sąd*", co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zasady dokonywania oceny tożsamości klauzul stosowanych przez strony postępowań administracyjnych z klauzulami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone zostały wskazane w uzasadnieniu do pkt. I niniejszej decyzji, wobec czego w tym zakresie należy odwołać się do uzasadnienia zawartego na stronach 10 – 11.

Ww. klauzula, pomimo różnic językowych, jest tożsama z klauzulą opisaną w pkt. I 3 niniejszej decyzji, na mocy której Uczelnia również wskazała jako właściwy sąd właściwy ze względu na miejsce jej siedziby. Klauzula ta jest również tożsama z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod

numerem 801 na mocy wyroku SOKiK z dnia 3 sierpnia 2006r. (sygn. akt XVII Amc 176/05), którego treść jest następująca: „*W przypadku nie dojścia przez strony do porozumienia, sądem właściwym do rozstrzygnięcia wszelkich sporów będzie Sąd właściwy dla siedziby Uniwersyteckiej Szkoły Kształcenia Indywidualnego*".
W obu porównywanych postanowieniach, tj. kwestionowanym w tym punkcie decyzji oraz wpisanym do rejestru pod numerem 801, zastrzeżono, że sądem właściwym do rozstrzygania ewentualnych sporów sądowych będzie sąd wyznaczony według miejsca ich siedziby.

Jak już zważono w uzasadnieniu do pkt. I 3 niniejszej decyzji, do rozstrzygania sporów pomiędzy stronami umów, zgodnie z art. 27 K.p.c., właściwy jest sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania. Na mocy art. 27 K.p.c. jest to więc sąd właściwy ze względu na siedzibę przedsiębiorcy lub miejsce zamieszkania konsumenta. Stosownie do art. 34 K.p.c. w związku z art. 31 K.p.c. właściwy może jednak być także sąd wyznaczony według miejsca wykonania umowy. W rozpatrywanej sprawie, pomimo istnienia ww. regulacji, zastrzeżono, iż spory mogą być rozstrzygane wyłącznie przez jeden sąd, a mianowicie przez sąd wyznaczony według miejsca siedziby Uczelni. Skutkiem tego jest ograniczenie możliwości wyboru sądu, przed którym może być rozstrzygnięta konkretna sprawa, co jest dla konsumentów niekorzystne z uwagi na to, że w przypadku zaistnienia konfliktu, na podstawie kwestionowanej klauzuli mógłby on zostać rozwiązany jedynie przed sądem, który mógł być zlokalizowany daleko od ich miejsca zamieszkania, natomiast nie mógłby być rozstrzygany przez sąd dla nich najbliższy.

W okolicznościach sprawy stwierdzić należało, że Uczelnia stosuje klauzulę tożsamą ze wpisaną do rejestru, czym godzi w zbiorowe interesy konsumentów, co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Uczelnia oświadczyła, że wprowadzając zakwestionowaną regulację kierowała się praktyką oraz brzmieniem art. 34 K.p.c. Z uwagi jednak na zaistniałe w tym zakresie wątpliwości budzącą wątpliwości regulację zastąpiła ona z dniem 25 stycznia 2010r. postanowieniem o treści: „*Wszelkie spory mogące powstać na tle niniejszej umowy Strony będą się starały rozwiązać polubownie. W przypadku niemożności rozwiązania sporu na tej drodze Strony poddają taki spór pod rozstrzygnięcie sądu właściwego w trybie przepisów o postępowaniu cywilnym*" (dowód: karty nr 69 i 80).
W związku z dokonaniem zmiany wzoru umowy, w ramach której wyeliminowano ze wzorca nieprawidłową klauzulę prorogacyjną należało stwierdzić, że z dniem 25 stycznia 2010r. Uczelnia zaprzestała stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wskazanej w niniejszym punkcie decyzji.

Oprócz zmiany wzorca Uczelnia podjęła także dalsze działania mające na celu wyeliminowanie trwających skutków stosowania praktyki opisanej w tym punkcie decyzji, a mianowicie opracowała wzór aneksu oraz przygotowała w oparciu o ten dokument aneksy do wszystkich umów, jakimi jest związana, a które były zawarte z wykorzystaniem wzorca obowiązującego od 1 czerwca 2009r. Powyższe nie ma znaczenia przy rozstrzyganiu o zaniechaniu stosowania praktyki kwestionowanej w pkt. III niniejszej decyzji, jednakże jest okolicznością istotną przy miarkowaniu kary pieniężnej nakładanej na Uczelnię z tytułu stosowania niniejszej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o czym w dalszej części uzasadnienia.

Ad IV

Kolejna praktyka, którą poddano ocenie w ramach niniejszego postępowania, to naruszająca zbiorowe interesy konsumentów praktyka polegająca na naruszaniu obowiązku określania w umowach zawartych z konsumentami z wykorzystaniem wzoru „Umowy" obowiązującym od 1 czerwca 2009r. warunków odpłatności za studia, co jest niezgodne z art. 160 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, a poprzez to z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym „*Warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta między uczelnią a studentem w formie pisemnej*". Aby regulacja umowna w rozważanym zakresie była pełna, Uczelnia powinna wskazać w umowie rodzaj należnej opłaty, jej wysokość oraz termin zapłaty, co jest z kolei konieczne do tego, aby konsument mógł prawidłowo spełnić swe zobowiązanie.

W toku niniejszego postępowania ustalono, że Uczelnia nie określa w umowach wysokości opłat z tytułu wydania legitymacji studenckiej, legitymacji elektronicznej, ani indeksu, jednakże jest to spowodowane faktem, że opłaty te zawierają się w opłacie rekrutacyjnej, wobec czego działanie w tym zakresie nie budzi zastrzeżeń na gruncie art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym.

W niniejszym postępowaniu ustalono jednakże, że w umowach zawieranych od 1 czerwca 2009r. nie wskazuje się terminów zapłaty poszczególnych opłat za wyjątkiem terminu wniesienia czesnego jednorazowo oraz w ratach i opłaty wakacyjnej. Opłaty, odnośnie których nie ustalono w umowach terminów ich zapłaty, to opłata rekrutacyjna, opłata za pierwsze i drugie zaliczenie poprawkowe z danego przedmiotu, opłata za pierwszy i drugi egzamin poprawkowy z danego przedmiotu, opłata za wpis warunkowy z danego przedmiotu, opłata za zorganizowanie egzaminu komisyjnego, opłata za egzamin dyplomowy, opłata za egzamin magisterski, opłata związaną z korzystaniem przez studenta z urlopu dziekańskiego, opłata z tytułu nieterminowego złożenia indeksu po zakończeniu sesji, opłata za wydanie duplikatu legitymacji studenckiej, opłata za wydanie duplikatu indeksu oraz opłata za przeniesienie ze studiów stacjonarnych na niestacjonarne.

W tych okolicznościach należało stwierdzić, że umowy zawierane przez Uczelnię nie regulują kwestii odpłatności w sposób kompleksowy, jak nakazuje to czynić art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym. W związku z tym należało stwierdzić, że rozważana praktyka przedsiębiorcy jest bezprawna. Z uwagi na to, że niniejsza praktyka stosowana przez Przedsiębiorcę jest zarówno bezprawna, jak i godzi w zbiorowe interesy konsumentów, należało stwierdzić naruszenie w tym przypadku art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Naruszenie opisane w niniejszym punkcie decyzji uznano za naruszenie odrębne od tego, które wskazano w punkcie II niniejszej decyzji z uwagi na to, że obie praktyki choć są do siebie podobne, różnią się pomiędzy sobą. Wiążą się one mianowicie z zawieraniem umów w oparciu o dwa zupełnie różne (graficznie, językowo, merytorycznie) wzorce, a usunięcie trwających skutków nieprawidłowych zachowań wymaga podjęcia przez Uczelnię odrębnych działań w zakresie dotyczącym umów zawieranych do końca maja 2009r. i umów zawieranych od czerwca 2009r. Wzorce, w oparciu o które zawierano analizowane umowy, zostały wprowadzane do obrotu odrębnymi wewnętrznymi aktami prawnymi uczelni. W umowach określono podobne, czasami zbieżne, ale częściowo różne opłaty.

W toku niniejszego postępowania przedsiębiorca poinformował o zmianie wzorca, z wykorzystaniem którego były zawierane umowy, których treść zakwestionowano w niniejszym punkcie decyzji. We wzorze tym nie zamieszczono jednak dodatkowych informacji na temat terminów wnoszenia ww. opłat. Rozważanych braków nie uzupełniono także w umowach faktycznie zawartych, z treścią których jest związana praktyka opisywana w niniejszym punkcie decyzji. Wobec tego, że w zakresie objętym pkt. IV przedmiotowej decyzji Uczelnia nie dokonała zmian, należało orzec, że kwestionowana praktyka trwa nadal, co pociąga za sobą konieczność orzeczenia nakazu zaniechania jej stosowania.

Ad V

Ostatnia z praktyk, w związku z zarzutem stosowania której wszczęto niniejsze postępowanie administracyjne, to praktyka polegająca na stosowaniu przez Wyższą Szkołę Humanitas z siedzibą w Sosnowcu w umowach zawieranych z konsumentami z wykorzystaniem wzoru „Umowy" obowiązującym od 1 czerwca 2009r. następującej regulacji:
„*Dodatkowe opłaty: (...)*
9) za wydanie duplikatu legitymacji studenckiej – 25,50 zł
10) za wydanie duplikatu indeksu – 6,00 zł (...)", która może być niezgodna z § 20 ust. 2 pkt. 1 i 3 w zw. z § 20 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1634 z późn. zm.), co może być niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do ww. postanowienia pochodzącego ze wzoru umowy stosowanego od dnia 1 czerwca 2009r. Uczelnia jest uprawniona do pobierania opłaty w wysokości 25,50 zł za wydanie duplikatu legitymacji studenckiej oraz 6 zł za wydanie duplikatu indeksu. Jak wynika z wyjaśnień złożonych przez Uczelnię w toku niniejszego postępowania, wydaje ona wyłącznie legitymacje elektroniczne, wobec czego przewidziana przez nią opłata jest ustalona w odpowiedniej wysokości. Jednocześnie Uczelnia podniosła, że zastrzeżona przez nią wysokość opłaty za wydanie duplikatu indeksu jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa (dowód: karty nr 68 – 69).
Stosownie do § 20 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów, opłaty za wydanie niżej wymienionych dokumentów uczelnia pobiera opłaty w wysokości zgodnej z poniesionymi kosztami ich wykonania, nie wyższej jednak niż:
1) za wydanie legitymacji studenckiej - 5 zł;
2) za wydanie elektronicznej legitymacji studenckiej - 17 zł;
3) za wydanie indeksu - 4 zł,

Stosownie do § 20 ust. 3 ww. rozporządzenia za wydanie duplikatów ww. dokumentów pobiera się opłaty o połowę wyższe niż za wydanie oryginałów.
Na podstawie przytoczonych przepisów prawa należy dojść do wniosku, że maksymalna wysokość opłaty za wydanie duplikatu legitymacji elektronicznej wynosi 25,50 zł, a duplikatu indeksu 6 zł.

Po ustaleniu faktu, że Uczelnia wystawia wyłącznie legitymacje elektroniczne, stwierdzić należało, że zastrzeżona przez nią opłata za wydanie duplikatu takiej legitymacji nie jest wyższa niż dopuszczana prawem. Podobnie sytuacja kształtuje się w odniesieniu do duplikatu indeksu.

Na mocy art. 105 § 1 K.p.a., gdy postępowanie z jakiejkolwiek przyczyny staje się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o jego umorzeniu. Przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania lub może powstać w czasie jego trwania. Stanowisko takie zostało poparte w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 04. 02. 2009r. (sygn. akt II SA/Gl 1038/08), który orzekł, że „*Przesłanka umorzenia postępowania może istnieć jeszcze przed wszczęciem postępowania, a może ona powstać także w czasie trwania postępowania, a więc w sprawie już zawisłej przed organem administracji*" (LEX nr 489456). W niniejszej sprawie okoliczność, że nie doszło do spełnienia wszystkich przesłanek z art. 24 ust. 1 i 2 w zakresie dotyczącym praktyki rozważanej w pkt. V niniejszej decyzji, została wykazana w toku przedmiotowego postępowania administracyjnego. Działanie przedsiębiorcy nie mogło bowiem być zaklasyfikowane jako bezprawne, gdyż mieściło się w granicach przewidzianych rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów. To z kolei spowodowało konieczność umorzenia postępowania w części objętej pkt. V.

Dodatkowo wspomnieć należy, że Przedsiębiorca dokonał zmiany we wzorze umowy zaznaczając, że chodzi o legitymację elektroniczną oraz przygotował aneksy do umów, które były przedmiotem kontroli w rozważanej sprawie.

Ad VI

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może skorzystać z uprawnienia do nałożenia na przedsiębiorcę stosującego praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara taka może być nałożona bez względu na to, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia umyślnie, czy też nieumyślnie. Z powyższego wynika, że kara może być nałożona bez względu na okoliczność występowania po stronie przedsiębiorcy winy rozumianej jako świadomość bezprawności zachowania. Okoliczność ta jest jednak czynnikiem relewantnym przy miarkowaniu wysokości nakładanej kary pieniężnej[3]. Stosownie do art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, w tym kar określonych w art. 106 tej ustawy, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.
Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianego zachowania. Przedsiębiorca, jako profesjonalista powinien wiedzieć, że określając warunki umowne nie może stosować bezprawnych postanowień, ani w żaden inny sposób godzić w interesy konsumentów. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania, tak aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. W opinii Prezesa Urzędu należy podkreślić aspekt edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka oraz wyrazić nadzieję, że odniesie on spodziewany skutek na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstraszającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.
Z uwagi na różnorodność stosowanych przez Przedsiębiorcę praktyk, konieczne stało się wymierzenie mu dwóch kar pieniężnych.

[3] Konrad Kohutek w: „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz", Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008r., strona 1027

1.

Pierwsza z kar wymierzonych w niniejszej decyzji wiąże się ze stosowaniem niezgodnych z art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyk opisanych w pkt. I i III tej decyzji. Są to praktyki polegające na stosowaniu postanowień wzorca umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Na mocy pierwszego z nich dopuszczono podawanie terminów wnoszenia należnych Uczelni opłat poprzez ogłoszenia wywieszane na tablicach informacyjnych, na mocy drugiego zastrzeżono karę w wysokości 1 zł za każdy dzień zwłoki w płatnościach, natomiast na mocy trzeciego przewidziano wyłączną właściwość sądu wyznaczonego wedle siedziby Uczelni przy rozstrzyganiu ewentualnych sporów pomiędzy nią, a studentami. Na mocy praktyki opisanej w pkt. III niniejszej decyzji, podobnie, jak w przypadku praktyki wskazanej w pkt. I 3 przewidziano wyłączną właściwość sądu wyznaczonego wedle siedziby Uczelni przy rozstrzyganiu ewentualnych sporów pomiędzy nią, a studentami.

Podstawą obliczenia wysokości niniejszej kary jest przychód osiągnięty przez Przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tj. w 2009r. Przychód osiągnięty przez Przedsiębiorcę w 2009r. wyniósł 19 474 100 zł (słownie: dziewiętnaście milionów czterysta siedemdziesiąt cztery tysiące sto złotych, dowód: karty nr 135 – 138), w związku z czym maksymalna kara, jaka mogłaby w niniejszym przypadku zostać wymierzona, to kara w wysokości 1 947 410 zł (słownie: jeden milion dziewięćset czterdzieści siedem tysięcy czterysta dziesięć złotych).

W oparciu o osiągnięty przez Przedsiębiorcę przychód ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń, którą określono na poziomie 0,09 % przychodu, czyli na poziomie 17 526,69 zł. Na wysokość tej kwoty miał wpływ fakt, że niniejsza kara dotyczy stosowania czterech praktyk polegających na posługiwaniu się klauzulami tożsamymi z postanowieniami wpisanymi do rejestru.
Pierwsze trzy klauzule pochodzą ze wzoru obowiązującego od 1 czerwca 2007r. do 31 maja 2009r., natomiast czwarta ze wzoru umowy obowiązującego do 1 czerwca 2009r., który obowiązuje nadal.
Na mocy pierwszej z nich dopuszczono możliwość informowania studentów o obowiązujących terminach zapłaty należnych opłat w drodze zamieszenia ogłoszenia na tablicy ogłoszeń. Mając na względzie charakter umów, z którymi łączy się niniejsza praktyka, należy stwierdzić, że kwestionowane postanowienie ma niebagatelne znaczenie. Umożliwia ono mianowicie wprowadzenie zmian do umów w zakresie ich istotnych elementów bez konieczności nie tylko uzyskania zgody konsumenta, ale poprzez jedynie podanie określonych informacji do publicznej wiadomości, z wyłączeniem obowiązku wprowadzania zmian do każdej konkretnej umowy, a nawet indywidualnego poinformowania każdego z aktualnych kontrahentów Uczelni. Zważyć też trzeba, że Uczelnia zawiera z konsumentami umowy długoterminowe. Pomimo iż na rynku działa stosunkowo wiele uczelni wyższych, tak publicznych, jak i niepublicznych, to po dokonaniu wyboru jednej z nich i rozpoczęciu studiów w wybranej placówce, trudno stwierdzić, iż konsument mógłby dowolnie zmienić instytucję, w której będzie się kształcił. Stąd też ustalając stopień szkodliwości niniejszej praktyki należało stwierdzić, iż jest on znaczny.
Na mocy drugiej z klauzul zastrzeżono obowiązek ponoszenia przez konsumentów „opłat karnych" w wysokości wyższej, niżby to wynikało z przepisów normujących maksymalną wysokość odsetek należnych na wypadek niewywiązania się konsumenta z umowy, na mocy której został zobowiązany do spełnienia świadczenia pieniężnego. Warunek taki należało uznać za uciążliwy w znacznym stopniu.

Dwie ostatnie klauzule odnoszą się do kwestii właściwości sądu, przed którym miałyby być rozstrzygane ewentualne spory pomiędzy Przedsiębiorcą, a konsumentami, co przemawiało za uznaniem ich za mniej znaczące, niż dwie poprzednio opisane.
Wszystkie ww. praktyki należało zaklasyfikować, jako długotrwałe. Klauzule pochodzące ze wzorca obowiązującego od 1 czerwca 2007r. do 31 maja 2009r. były stosowane przez dwa lata, przy czym klauzula sądowa zawarta we wzorcu stosowanym od 1 czerwca 2009r. jest w zasadzie identyczna z tą, która obowiązywała wcześniej, a zatem na potrzeby wymierzanej kary obie te praktyki można traktować jako jedną.
Przy ustalaniu wysokości kwoty bazowej wzięto pod uwagę także to, że w sprawie Uczelni nie zapadła wcześniej decyzja, w której stwierdzono naruszenie przez nią przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Istotne jest także to, że kwestionowane praktyki były stosowane w sposób nieumyślny. Przedsiębiorca nie przewidywał, iż jego zachowanie może nosić znamiona niedozwolonych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, choć powinien i mógł to uczynić, gdyż rejestr postawień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest jawny, a na każdym przedsiębiorcy ciąży obowiązek działania zgodnego z prawem.

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zaszły okoliczności łagodzące oraz obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W sprawie tej doszło do zaniechania stosowania praktyk wskazanych w pkt. I jeszcze przed wszczęciem niniejszego postępowania, a praktyki opisanej w pkt. III tuż po jego wszczęciu. Ponadto przedsiębiorca podjął działania mające na celu usunięcie trwających skutków stosowania ww. praktyk, przy czym ze swej strony wykonał już wszystkie czynności niezbędne do tego, aby skutki te zostały usunięte, tj. podpisał stosowne aneksy umów lub przesłała je tym konsumentom, z którymi nie udało się skontaktować osobiście. W niniejszej sprawie nie wystąpiły żadne okoliczności obciążające. W tych okolicznościach wysokość kwoty bazowej obniżono łącznie o 35 % do poziomu 11 392 zł.

Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W wyniku obliczeń przeprowadzonych w wyżej opisany sposób, karę pieniężną z tytułu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w pkt. I i III sentencji niniejszej decyzji, określono w wysokości 11 392 zł (słownie: jedenastu tysięcy trzystu dziewięćdziesięciu dwóch złotych), co stanowi 0,058% przychodu osiągniętego przez Przedsiębiorcę w roku ubiegłym.

2.

Druga z kar orzeczonych w niniejszej decyzji dotyczy praktyk wymienionych w pkt. II oraz IV, a zatem dwóch praktyk jednego rodzaju, polegających na nie zamieszczaniu w umowach o świadczenie usług edukacyjnych wszystkich warunków finansowych studiowania, co jest wymagane na gruncie art. 160 ust. 3 Prawa o szkolnictwie wyższym. Odnośnie umów zawartych z wykorzystaniem wzorca obowiązującego od 1 czerwca 2007r. do 31 maja 2009r. braki te początkowo dotyczyły wysokości należnego czesnego oraz terminów zapłaty opłat z tytułu świadczeń dodatkowych, jak i rodzajów należnych opłat, a po zmianach wciąż dotyczą terminów wnoszenia opłat dodatkowych.
Odnośnie umów zawartych z wykorzystaniem wzorca obowiązującego od 1 czerwca 2009r. do nadal stwierdzone braki także dotyczą terminów zapłaty poszczególnych opłat za wyjątkiem terminu wniesienia czesnego i opłaty wakacyjnej. Niniejsze braki nie zostały usunięte podczas dokonywania przez Przedsiębiorcę zmian.

Z uwagi na fakt, że stwierdzone braki dotyczą istotnych elementów umowy, których nieprawidłowe wykonanie może pociągnąć za sobą doniosłe skutki po stronie konsumentów, należało stwierdzić, że oceniane praktyki charakteryzują się znaczną wagą.
Praktyki te ujawniają się na etapie zawierania umów i wywierają skutek na etapie ich wykonywania.
Obie praktyki należało zaklasyfikować, jako długotrwałe, gdyż trwają one ponad rok (pierwsza od 1 czerwca 2007r. do 31 maja 2009r., a druga od 1 czerwca 2009r. do nadal).
Przy ustalaniu wysokości kwoty bazowej wzięto pod uwagę także to, że w sprawie Uczelni nie zapadła wcześniej decyzja, w której stwierdzono naruszenie przez nią przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Istotne jest także to, że kwestionowane praktyki były stosowane w sposób nieumyślny. Przedsiębiorca nie przewidywał, iż jego zachowanie może nosić znamiona niedozwolonych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, choć powinien i mógł to uczynić.

Podstawą obliczenia wysokości niniejszej kary jest przychód osiągnięty przez Przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tj. w 2009r. Przychód osiągnięty przez Przedsiębiorcę w 2009r. wyniósł 19 474 100 zł (słownie: dziewiętnaście milionów czterysta siedemdziesiąt cztery tysiące sto złotych, dowód: karty nr 135 – 138), w związku z czym maksymalna kara, jaka mogłaby w niniejszym przypadku zostać wymierzona, to kara w wysokości 1 947 410 zł (słownie: jeden milion dziewięćset czterdzieści siedem tysięcy czterysta dziesięć złotych).
W oparciu o osiągnięty przez Przedsiębiorcę przychód, przy uwzględnieniu ww. okoliczności, ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń, którą określono na poziomie 0,2% przychodu, czyli na poziomie 38 948 zł.

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zaszły okoliczności łagodzące oraz obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W sprawie tej przedsiębiorca dokonał wprawdzie określonych zmian, to nie doprowadziły one jednak do zaniechania stosowania kwestionowanych praktyk. Podjęcie przez Uczelnię określonych działań można jednak było potraktować, jako przesłankę łagodzącą, zwłaszcza że z własnej inicjatywy przygotowała ona także aneksy do wszystkich umów, jakimi jest związana. Okoliczność tę można nazwać pozytywną reakcją na wszczęcie niniejszego postępowania administracyjnego. W sprawie tej nie wystąpiły natomiast żadne okoliczności obciążające. W tych okolicznościach kwota bazowa została obniżona o 10%.

Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W wyniku obliczeń przeprowadzonych w wyżej opisany sposób, karę pieniężną z tytułu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w pkt. I sentencji niniejszej decyzji określono w wysokości 35 053 zł (słownie: trzydziestu pięciu tysięcy pięćdziesięciu trzech złotych), co stanowi 0,18 % przychodu osiągniętego przez przedsiębiorcę w roku ubiegłym.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Ad VII

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania.
Postępowanie w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu w punktach I - V sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu ze stroną. W związku z powyższym postanowiono obciążyć ww. przedsiębiorcę kosztami postępowania w wysokości 36 zł (słownie: trzydziestu sześciu złotych).

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 14 dni od uprawomocnienie się decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479^{28} § 2 Kpc – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie VII niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479^{32} § 1 i 2 Kpc, można wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

Maciej Fragsztajn